

De ontdekking van het Romeinse heiligdom Herwen-Hemeling

Eric Norde

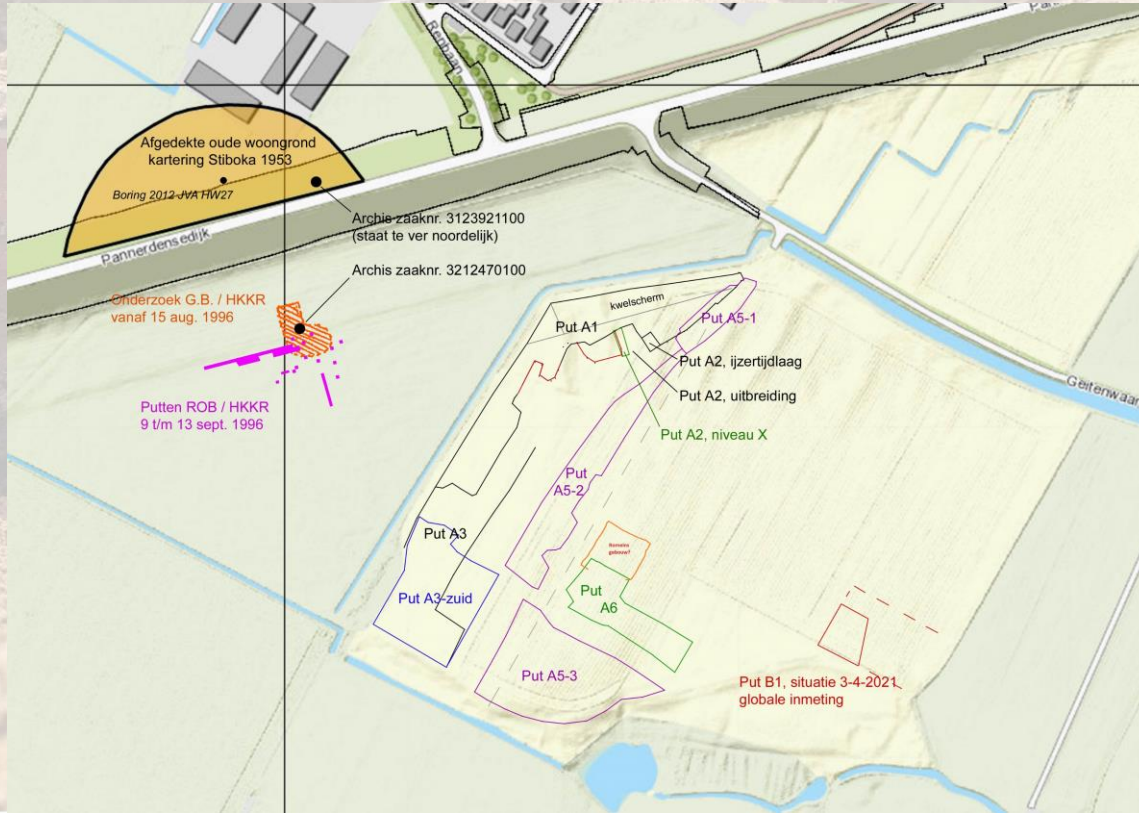

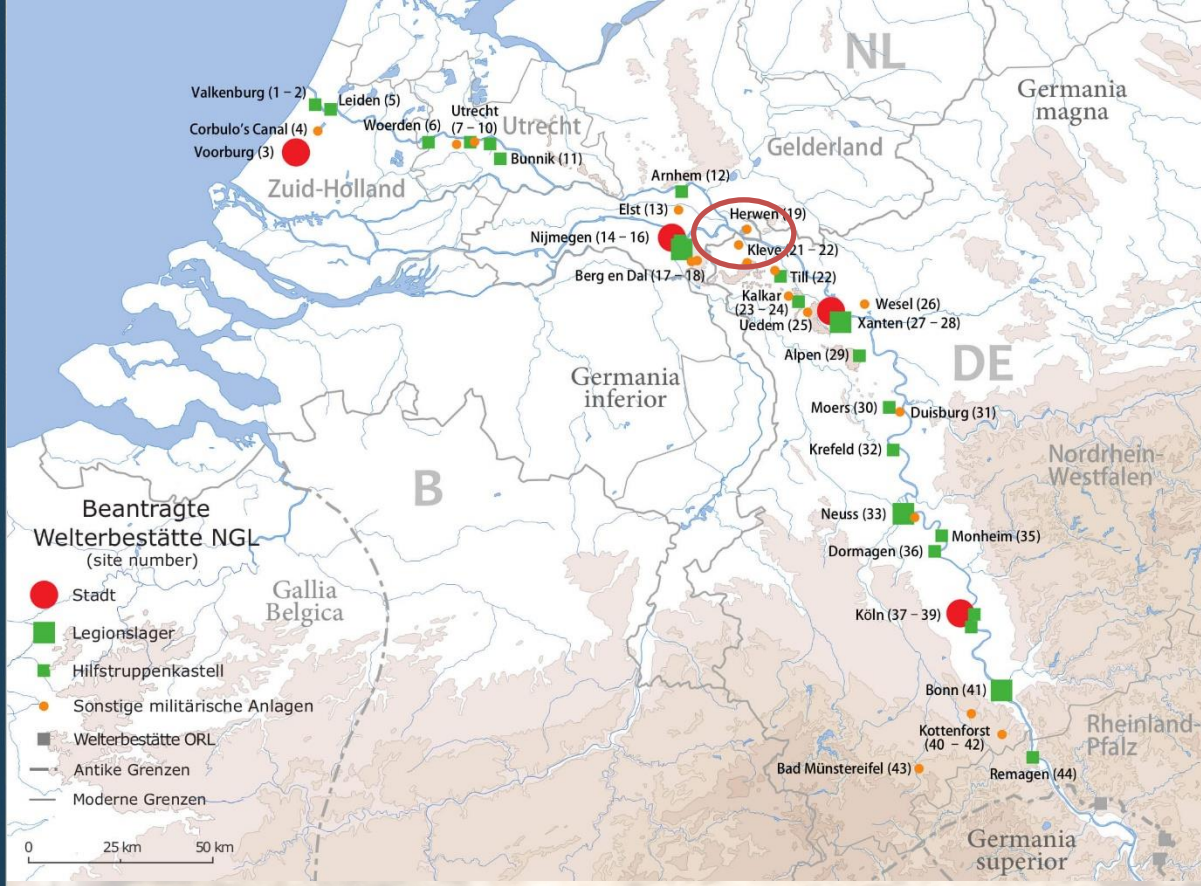
December 2021. Ontdekking in een kleiafgraving door AWN.
Ontgrondingsvergunning uit 1985, dus geen archeologisch vooronderzoek

Aanleiding: dikke laag met Romeins puin en grind

Een groot deel van het terrein was reeds ontgraven

Context:
Herwen ligt precies op de Romeinse rijksgrens, de limes

Beantragte
Welterbestätte NGL
(site number)

- Stadt
- Legionslager
- Hilfstruppenkastell
- Sonstige militärische Anlagen
- Welterbestätte ORL
- Antike Grenzen
- Moderne Grenzen

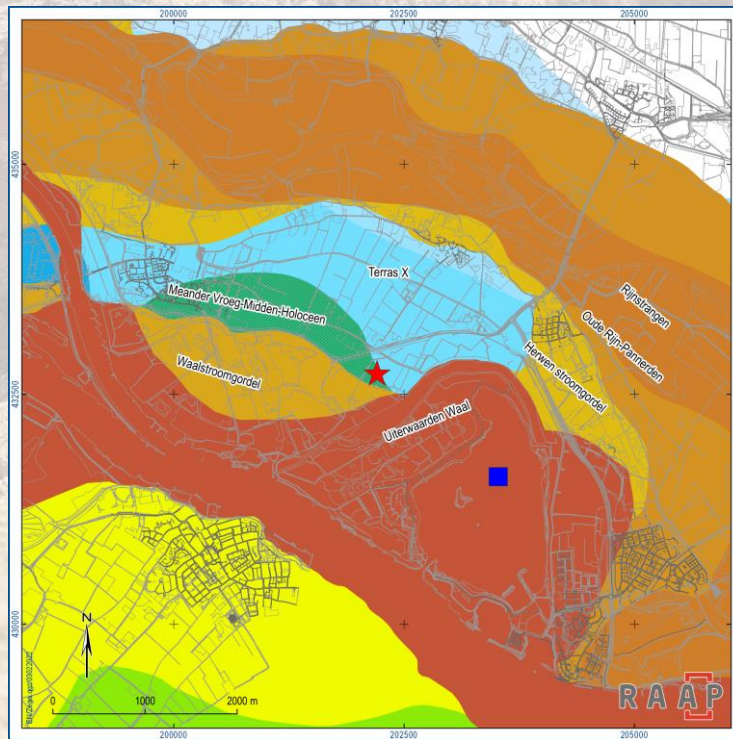
0 25 km 50 km

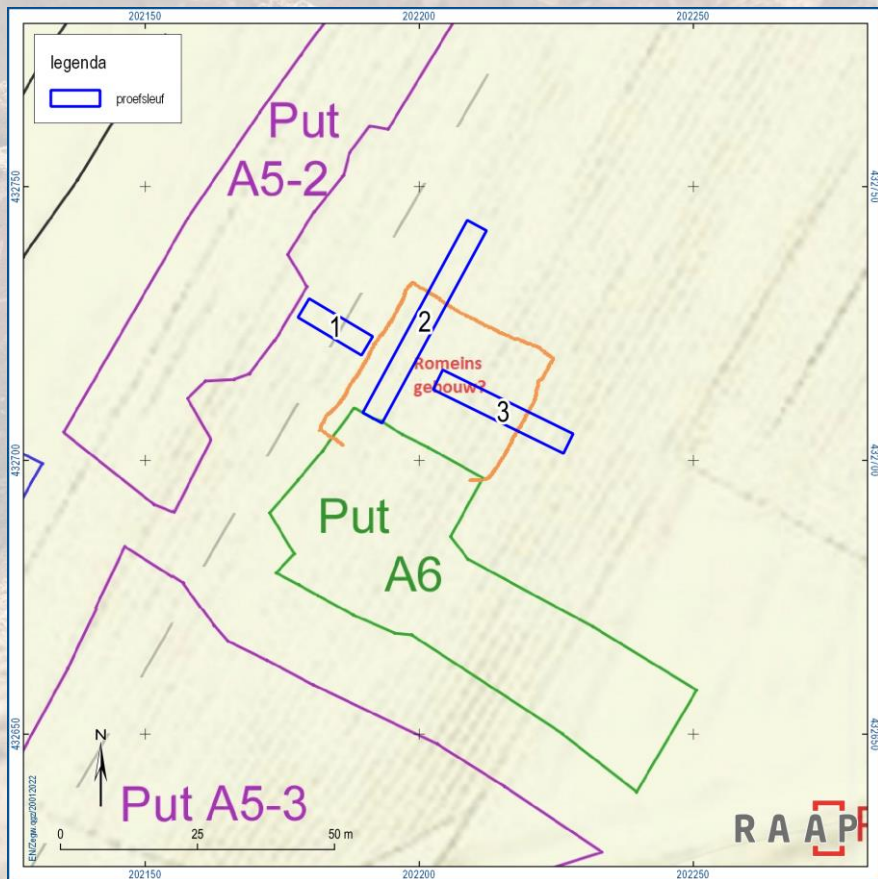

Op rechte lijn tussen Romeinse forten, langs de limesweg?

Op markante locatie
Op korte afstand van de splitsing van Rijn en Waal

Niet verspoeld door de Waal

Op tweede dag
proefsleuvenonderzoek
ontdekking van
Romeinse betonvloer

Vondsten proefsleuven

0 5 cm

0 5 cm

0 5 cm

0 5 cm

Insteek van de opgraving

Betrekken van AWN als ontdekker van de vindplaats
Geen dichtgetimmerd plan, maar een flexibele insteek
Denktank van limes kenners uit binnen- en buitenland
Zoveel mogelijk specialisten in het veld
Wekelijks overleg om strategie bij te sturen

Maart-augustus 2022 opgraving door team van archeologen en vrijwilligers

Foto Wil Kuijpers

Ruim 30 vrijwilligers helpen met wassen vondsten, metaaldetectie en opgraven

 provincie
Gelderland

RAAP

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Na 2 maanden graven:

een Gallo-Romeinse omgangstempel

Een unieke vindplaats

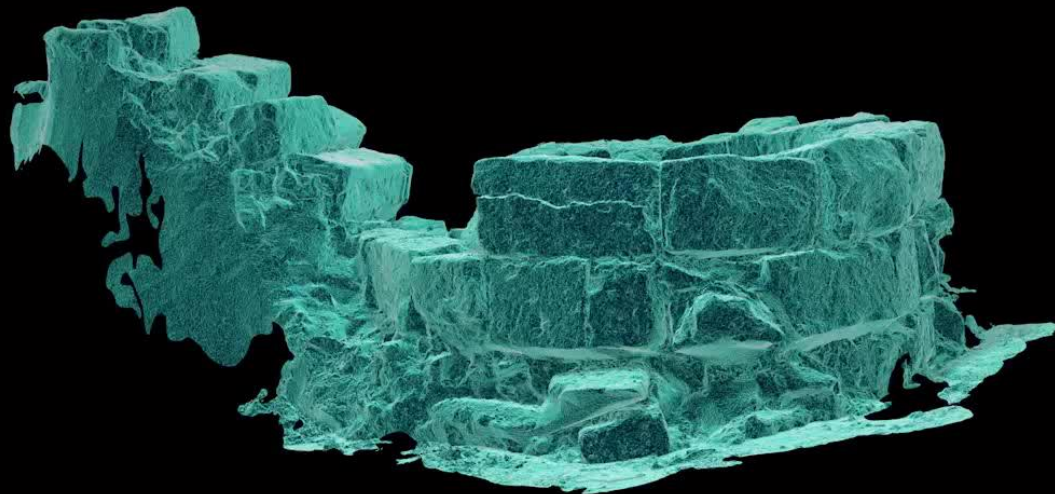
Tientallen altaren vertellen een geweldig verhaal

Geen gewone waterput

Veel goden

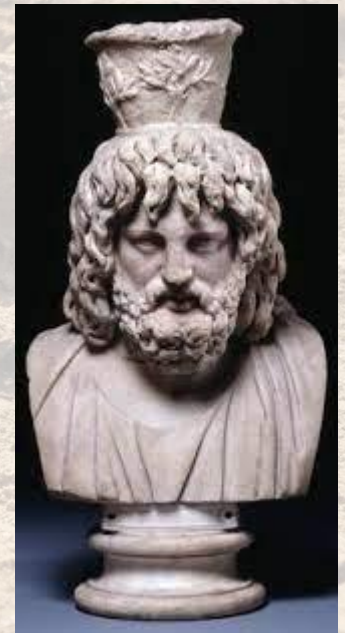

Hercules Magusanus

Mercurius

Jupiter-Serapis

Iunonae (beschermgodinnen)

En nog meer officieren

Praefectus Cohors I Asturum

Centurio Leg XXX

Tribunus Cohors II Civium

Romanorum

Cohors II Civium Romanorum

Equitata (ruiterij)

Cornicularius (adjutant)

0 2 cm

0 2 cm

veel complete kledingspelden

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

Opgraving:
heel veel munten
Datering vindplaats:
20 voor-300 na Chr.

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

0 2 cm

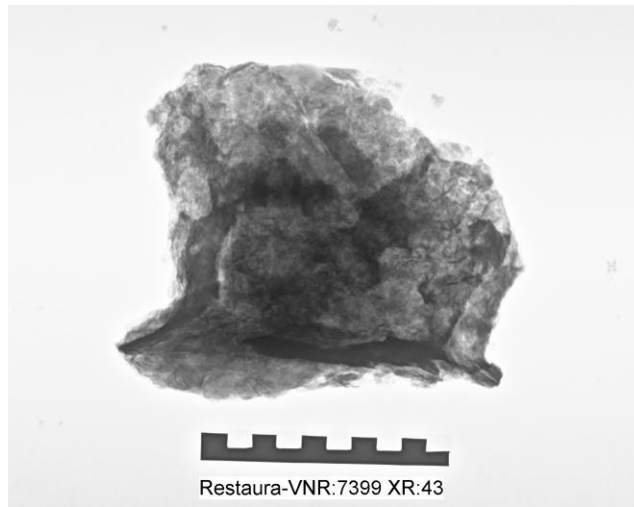
Militaria en paardentuig

0 2 cm

0 2 cm

Restaura-VNR:7399 XR:43

0 2 cm

Beeldhouwwerk

Kleurig beschilderde wanden

Dierenoffers

Menselijke begravingen

- Uniek voor Nederland!
- Militaire tempel binnen limes, naast castellum Carvium
- Combinatie tempelgebouwen, altaren en bouwinscripties, beelden en offers zeer zeldzaam
- Belangrijkste god Hercules Magusanus, ook andere goden

- Completer beeld door opgraving icm teksten
- Compleet beeld van het religieuze leven
- Inspiratie voor musea en toerisme!

